

INFORME DE RESULTATS PARCIALS

ANÀLISI DELS DIARIS REFLEXIUS DE LES PRÀCTIQUES

Autoria:

Francina Torras ftorras@ub.edu

Carolina Quirós cquiros@ub.edu

Disseny i validació d'un model formatiu de pràctiques observacionals i participatives per al professorat universitari a centres d'educació infantil i primària
PROJECTE 2023 ARMIF 00017

Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR)
Departament de Recerca i Universitats
Generalitat de Catalunya

Barcelona, Juliol 2025

Informe de resultats parcials. Anàlisi dels diaris reflexius de les pràctiques © 2025 by Francina Torras i Carolina Quirós is licensed under CC BY-NC-SA 4.0. To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

I. INTRODUCCIÓ

A continuació es presenten els resultats de l'anàlisi del Diaris Reflexius desenvolupats pel professorat participant en les pràctiques escolars.

Les docents van crear durant les seves estades en els centres educatius Diaris Reflexius per reflectir la experiència viscuda a les escoles.

Els Diaris Reflexius analitzats van ser els creats per sis docents universitàries participants en les estades en escoles d'educació infantil i educació primària de Barcelona.

1.1 La Reflexió docent

Tant durant el procés de formació com durant l' exercici docent, la reflexió pedagògica constitueix un component essencial per a l' aprenentatge i la millora educativa. Tal com assenyalen Firdyiwiek & Scida (2014), reflexionar sobre la pràctica permet al professorat generar noves estratègies d'ensenyament, adaptades a les necessitats de l'aula i als desafiaments de l'entorn educatiu. Aquesta capacitat d' anàlisi no s' ha d' integrar com una pràctica sistemàtica i sostinguda en el temps.

La reflexió contínua afavoreix, no només l' enriquiment de la pràctica pedagògica, sinó també la transformació del coneixement, les creences i els valors que configuren la identitat professional del docent. La mirada crítica sobre la pròpia pràctica pedagògica permet dur a terme una docència més conscient, ètica i compromesa amb l'aprenentatge de l'alumnat. En aquest sentit, la reflexió esdevé una eina clau per al desenvolupament professional docent, en fomentar una actitud investigadora i una disposició permanent al canvi i la millora.

En relació amb el procés de recopilació d' informació, la regularitat en els registres constitueix un factor clau, ja que garanteix una continuïtat necessària en l' elaboració i anàlisi de les narracions. Des d'una perspectiva metodològica, els diaris permeten delimitar enfocaments investigatius centrats en documents personals, els quals ofereixen informació valuosa sobre aspectes com trajectòries professionals, etapes del desenvolupament vital o processos formatius, entre d'altres (Zabalza, 2004).

1.2 Què és un Diari Reflexiu?

El diari de reflexiu de pràctiques és una eina pedagògica utilitzada en la formació docent que permet a l' estudiant reflexionar sobre les seves experiències durant el procés d' ensenyament-aprenentatge. Es tracta d' un instrument escrit, personal i sistemàtic, on el futur docent registra observacions, emocions, anàlisis i aprenentatges derivats de la seva pràctica professional (Chacón Corzo i Chacón Contreras, 2006).

1.3 Característiques principals del Diaris Reflexius

Reflexivitat: Promou la reflexió crítica sobre la pròpia pràctica, ajudant a identificar fortaleeses, debilitats i àrees de millora-

Personalització: És un document subjectiu que recull l' experiència individual del practicant.

Continuïtat: Es desenvolupa al llarg del període de pràctiques, permetent una evolució en el pensament pedagògic.

Interdisciplinarietat: Facilita la integració de sabers teòrics i pràctics des de diferents disciplines educatives.

II. METODOLOGIA

El mètode utilitzat va ser l'**Anàlisi del discurs**, metodologia qualitativa adequada per investigar fenòmens educatius, ja que permet explorar com el llenguatge configura significats, pràctiques i relacions socials en contextos formatius. Aquesta tècnica es relaciona amb enfocaments interpretatius, enfocant-se en els processos comunicatius que emergeixen en la interacció educativa. La seva aplicació possibilita l'estudi de narratives, posicionaments i estructures discursives que revelen dimensions ideològiques, identitàries i pedagògiques rellevants per a la comprensió del quefer docent (Zayago, 2014).

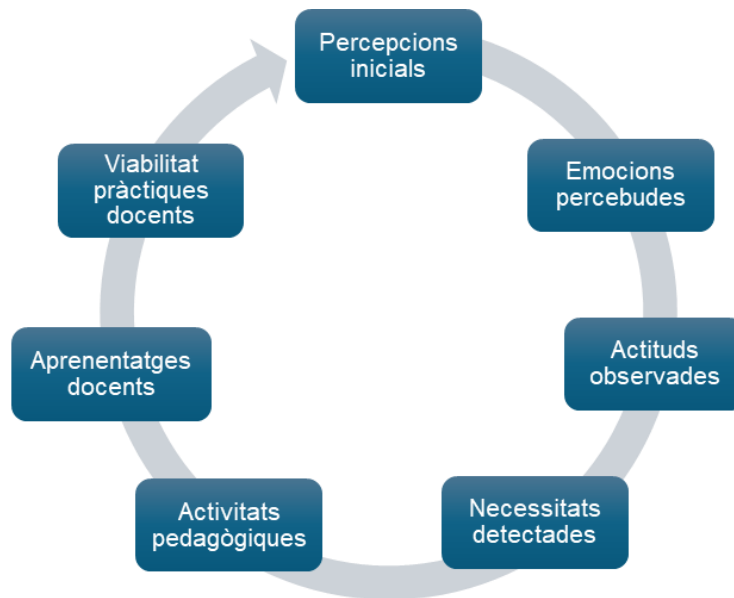
Els Diaris Reflexius analitzats van ser creats sense indicacions particulars, per la qual cosa van ser elaborats lliurement per les docents i mostren una gran varietat en el seu format i contingut.

El procés d'anàlisi seguit va consistir en, una vegada realitzada una primera lectura, establir categories de forma inductiva, en base als continguts desenvolupats per les professores. Posteriorment, es van seleccionar alguns fragments representatives de cada categoria trobats en els diferents diaris.

Es presenta a continuació, en el següent apartat, una síntesi del resultats obtinguts del procés inicial d'anàlisi dels Diaris Reflexius de les docents participants en les estades a les escoles.

III. RESULTATS

Las categories d'anàlisi determinades van ser les següents:

Es presenta a continuació una breu descripció de les categories d'anàlisi utilitzades:

- **Percepcions inicials:** Es refereixen als registres on les docents expressen les seves primeres impressions quan van començar les estades en les escoles.
- **Emocions percebudes:** Es relacionen amb comentaris i reflexions de caire personal, on s'expressen sentiments viscuts durant les estades
- **Actituds observades:** Reflecteixen percepcions de les professores respecte a les conductes i formes de desenvolupar-se a l'aula de mestres, nenes i nens.
- **Necessitats detectades:** Es refereixen a comentaris relatives a aspectes necessaris de millorar o problemàtiques a l'escola.
- **Activitats pedagògiques:** Es relacionen amb registres sobre l'acció educativa pròpiament tal desenvolupada per les mestres a l'aula o espai escolar.
- **Aprenentatges docents:** Reflexions que expressen aspectes incorporats per les professores i que impliquen possibles millores en la seva docència universitària.
- **Viabilitat de les pràctiques docents:** Es refereixen a comentaris respecte a les possibilitats de continuar aplicant el Model formatiu de pràctiques formatives docents en les escoles i com hauria de portar-se a terme.

Per representar les reflexions o comentaris fets per las professores en els Diaris Reflexius de les estades, es mostren en l'esquema a continuació alguns exemples textuais:

Percepcions inicials	• "Quan entres a l'escola perceps l'ordre i els protocols que tant professorat com alumnat tenen totalment interioritzats" (Professora 1). • "Caos, cap proposta didàctica, poc material, poca energia" (Professora 4).
Emocions viscudes	• "...estic anant cap allà amb moltes ganes, amb molta il·lusió, i puc dir que he tingut enyorança al llarg d'aquesta setmana" (Professora 3). • "L'experiència va ser fantàstica i molt agraïda per part de la direcció de l'escola i de l'alumnat" (Professora 1).
Actituds observades	• "El somriures de mestres i famílies ajuden a pensar i organitzar la següent celebració" (Professora 1). • "Els infants em recorden i em fan una recepció supermaca" (Professora 3).
Necessitats detectades	• "El professorat va estressat per la quantitat de feina que suposa tota la preparació i control dels diferents espais" (Professora 1). • "Necessitem més que ningú la comprensió i l'acompanyament dels mestres" (Professora 2).
Activitats pedagògiques	• "És bàsic fonamentar l'autonomia de l'alumnat. Cal que hi hagi normes consensuades o que ells mateixos hagin descobert" (Professora 2). • "Mai hi ha silenci a classe, mai és necessari per fer les coses: només per fer exàmen o proves" (Professora 4).
Aprenentatges docents	• "Avui he pogut sentir com es deuen sentir les alumnes quan comencen pràctiques..." (Professora 3). • "Els practicants han de tenir un horari clar i un itinerari d'on s'han de dirigir cada matí per no haver de negociar a cada classe si poden entrar..." (Professora 5).
Viabilitat pràctiques docents	• "A nivell de model de pràctiques, crec que és fonamental tenir informació prèvia d'on has d'anar..." (Professora 2). • "Ara que hi vaig un dia a la setmana és molt més portable..." (Professora 3).

Un objectiu fonamental del Model formatiu desenvolupat és assolir, de forma vivencial i reflexionant al voltant de la pròpia experiència aprenentatges que afavoreixin la docència portada a terme a la Universitat amb el futur professorat de educació infantil i educació primària en les institucions participants. Aquests aprenentatges contribuiran, tant a la formació a les assignatures de caire més teòric com, especialment, a l'acompanyament als pràcticums en centres educatius.

Es sintetitzen a continuació alguns aprenentatges per a la docència reflectits en els Diaris Reflexius de les professores:

Aprenentatges per a la docència

Aquí recollim una sèrie d'aspectes que es podrien treballar a les tutories i uns altres aspectes que, més desenvolupats, es podrien traduir en unes pautes que ajudin els practicants a focalitzar l'observació i la reflexió.

a. Tutories

L'alumnat de pràctiques: la integració a l'escola i a l'aula

- L'alumnat no pot tenir només un paper d'observació. Per tenir un bon paper col·laboració, però, ha de fer una bona observació.
- L'alumnat ha de tenir molt clar en què pot intervenir. La mestra li ho ha d'explicar molt bé.
- Ús del mòbil durant les hores de pràctiques
- Gestió de la frustració: l'alumnat pot sentir-se frustrat perquè les seves intervencions no sempre donen els resultats esperats.
- Dinar a l'escola facilita la integració/ No dinar a l'escola facilita una petita desconexió, un parèntesi per tornar amb més energia a l'escola.
- Importància de la puntualitat, tant a l'hora d'entrar com a l'hora de sortir.
- Importància de compartir hores de programació, reunions de claustre, de cicle, amb les famílies (replantejament dels horaris especials?)

b. Ítems per desenvolupar en unes pautes:

- Paper de les famílies al centre
- Ús de recursos externs a l'escola
- La resolució dels conflictes
- Atenció a la diversitat (recursos, gestió, dificultats..)
- El pati
- La gestió de les emocions
- Tipus de materials que es fan servir a l'aula
- Paper dels deures
- Clima a l'aula (rutines, organització, espai...)
- Avaluació (tipus, es comparteix amb l'alumnat?)
- El paper de l'equip directiu en el funcionament del centre
- La metodologia
- Les activitats (objectius, gestió del temps, els que acaben més de pressa, què fan?)
- Horari: rígid o flexible?
- La integració de les festes tradicionals a l'escola
- Inseguretats dels docents. Per exemple, davant de les noves tecnologies els falta formació.

- Gust per la lectura
 - Importància de la tria del llibre
 - Importància del lloc/espai on es llegeix
 - Llibertat de l'alumnat per escollir el llibre
 - Recomanacions dels companys
 - Projectes relacionats amb la lectura (padrins)

CONCLUSIONS

L'anàlisi dels Diaris Reflexius de pràctiques del professorat universitari en les seves estades als centres escolars van permetre apreciar, primerament, el valor positiu de l'experiència viscuda i, en segon lloc, la gran quantitat d'aprenentatges assolits per les docents practicants', els quals es traduiran en una millor formació per l'alumnat de les universitats.

Referències bibliogràfiques

Chacón Corzo, María Auxiliadora i Chacón Contreras, Azael Eduardo (2006). Los diarios de prácticas: una estrategia de reflexión en la formación docente. *Revista Acción Pedagógica*, Nº 15 / Enero - Diciembre, 2006 - pp. 120-127. Universidad de Los Andes – Venezuela.

Firdyiwiek, Y., & Scida, E. E. (2014). Reflective course design: An interplay between pedagogy and technology in a language teacher education course. *International Journal of ePortfolio*, 4(2), 115–131. <http://www.theiejep.com/pdf/IJEP125.pdf>

Jarpa Azagra, Marcela, Haas Prieto, Valentina, & Collao Donoso, Damaris. (2017). Escritura para la reflexión pedagógica: rol y función del Diario del Profesor en Formación en las Prácticas Iniciales. *Estudios pedagógicos* (Valdivia), 43(2), 163-178. <https://dx.doi.org/10.4067/S0718-07052017000200009>

Sayago, Sebastián. (2014). El análisis del discurso como técnica de investigación cualitativa y cuantitativa en las ciencias sociales. *Cinta de moebio*, (49), 1-10. <https://dx.doi.org/10.4067/S0717-554X2014000100001>

Zabalza, M. (2004). *Diarios de clase. Un instrumento de investigación y desarrollo profesional*. Madrid: Narcea.